

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

11 מאי 2017

ת"א 1730-12-11

בעניין:

1. עזבון המנוח פלוני ז"ל
 2. פלונית
 3. פלונית (קטינה)
 4. פלוני (קטין)
- כולם ע"י ב"כ עו"ד בנימין ברליין

התובעים

נגד

הנתבעת

אליהו חברה לביטוח בע"מ
ע"י ב"כ עוה"ד עידו אמגור, זיו פרינץ

פסק דין

א. התביעה וההליכים שבעקבותיה

1. ענייניו של פסק דין זה בתביעה שהוגשה מכח חוק פלת"ד בקשר לאירוע מ-3.2.05, אשר בו מצא את מותו המנוח פלוני ז"ל, יליד 28.4.69, שהיה כבן 36 בעת פטירתו.
2. התביעה היא תביעתם של יורשים ותלויים. התובעת 2 היא אלמנת המנוח (ילידת 15.12.70) והתובעים 3-4 הם ילדיו הקטינים (ילידי 7.11.99 ו-9.3.02 בהתאמה).
3. בכתב התביעה (בסעיפים 6-7) נאמר לגבי נסיבות האירוע שביסודה:
"6. ביום 3.2.05 נפגע המנוח בתאונת דרכים כמשמעות המונח בחוק ע"י הרכב בו נהג... ונמצא על ידי שכניו כשהוא שוכב על הכביש כשהוא מחוץ ולכוד מתחת לרכב שהיה מונח על צידו על גבי המנוח.
7. המנוח פונה ע"י מד"א לחדר המיון בבית החולים הדסה עין כרם שם טופל משך מספר שעות במהלכן הדרדר מצבו עד לפטירתו".
4. הנתבעת היא מבטחת הרכב האמור בביטוח חובה.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

11 מאי 2017

ת"א 1730-12-11

5. בכתב הגנתה של הנתבעת (בסעיף 3) באה הכחשה כללית של הנתבעת בכתב התביעה ולצידה נאמר (תוך הדגשות במקור):

"מבלי לגרוע מכלליות ההכחשה מודגש במיוחד שהנתבעת מכחישה שמות המנוח נגרם עקב שימוש ברכב וב'תאונת דרכים' כלשהי – נטל ההוכחה בדבר הקשר בין השימוש ברכב ותאונה כלשהי למות המנוח מוטל על התובעים. למעלה מהנדרש, המנוח נפטר כתוצאה ממחלת לב ו/או מחלה אחרת ו/או פרפור חדרים ו/או דום לב ו/או הפרעות קצב ו/או גורם אחר כלשהו שלא היה ביניהם לבין השימוש ברכב ולא כלום ולא נגרמו עקב תאונה כלשהי עקב שימוש ברכב ו/או הסיבה למות המנוח נגרמה לפני התאונה נשוא התביעה וללא כל קשר אליה והיא לא היוותה גורם כלשהו במותו. לכל היותר, שימש הרכב 'זירה' למות המנוח שהיה מתרחש, למרבה הצער, גם בכל זירה אחרת בה היה מצוי באותה עת".

6. כאן המקום לציין כי בקשר לאירוע הנדון הוגשה תביעה קודמת לבית משפט זה (ת.א. 8148/06), אשר הופסקה (ב-23.3.10) ע"י המותב שדן בה.

7. לאחר שהוגשה התביעה דנן, נעשו מאמצים מרובים בשלבים שונים של ההליכים במגמה להביא את הצדדים לפשרה. דא עקא שכל אלה לא צלחו.

8. שני הצדדים הגישו ראיות רבות – של עדים עובדתיים, של מומחים רפואיים ושל מומחים לניתוח תאונות דרכים.

9. הראיות מטעם הצדדים היו אלה:
מטעם התובעים – תצהירים של טובה כהן, ארז כהן, צמח בן אהרון, גיל רז, ד"ר אהוד רודיס, רפ"ק אינג'י שלמה לוז, לוחם האש סהר בן נחום והתובעת 2; חוות דעת רפואיות מאת פרופ' אליעזר רוזנמן וד"ר יעקב אסף וחוות דעת של בוחן התנועה רפי וולמרק.
מטעם הנתבעת – חוות דעת רפואיות מאת פרופ' יהודה היס, ד"ר מאיה פורמן-רוזניק, ד"ר חנן שניידר וד"ר חן הופמן וחוות דעת מאת המהנדס עוזי רז.
מטעם הצדדים הוגשו גם מסמכים שונים.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

11 מאי 2017

ת"א 1730-12-11

10. בדיוני ההוכחות נחקרו העדים שפורטו לעיל, למעט המומחים הרפואיים מטעם הנתבעת, שב"כ התובעים ויתר על חקירותיהם לאחר שהצהיר מה שהצהיר (ראו פרוטוקול, ע' 108, ש' 15 וע' 129, ש' 16).

11. לנוכח המחלוקות בין המומחים הרפואיים מטעם הצדדים מונה ד"ר חן קוגל כמומחה מטעם בית המשפט בתחום הרפואה המשפטית (החלטה מ-13.2.14).

12. ב-25.1.15 נתקבלה חוות דעת, אשר מצוין בה כי נערכה ע"י ד"ר חן קוגל כמומחה וע"י המתמחה ד"ר אלון קריספין.
בפרק "לסיכום" של חוות דעת זו נכתב כדלקמן:

"1. לא ניתן לקבוע בוודאות את סיבת המוות המוקדמת של המנוח, היות שאין די בממצאים הקליניים שנאספו, לא בוצעה בדיקה חיצונית ולא נתיחה של גופתו על ידי רופא משפטי.

א. ההסבר לפיו מותו של המנוח נגרם מתשניק חבלתי בעקבות לחץ על בית החזה על ידי הרכב שמתחתיו חולץ הוא ההסבר הסביר ביותר, ומתיישב עם כלל הממצאים שנמצאו. כאמור, לא ניתן לקבוע בוודאות כי זוהי סיבת מותו.

2. על סמך בדיקת התתקינים ההיסטולוגיים שניטלו מליבו של המנוח, ועל סמך בדיקות אימונוהיסטוכימיות של הדגימות שנלקחו מהלב – הרינו לחוות דעתנו כי המנוח לא סבל מדלקת ויראלית של שריר הלב, ולפיכך אין כל יסוד להניח כי סבל מהפרעה בקצב הלב שגרמה לאיבוד הכרתו ולתאונה בעקבותיה מצא את מותו."

13. לאחר קבלתה של חוות הדעת הנ"ל עתרה הנתבעת לפסילתה של חוות הדעת. לגבי אותה בקשה ניתנה (ב-3.3.15) החלטה הדוחה אותה, תוך אמירת הדברים הבאים:

"לאחר עיון במכלול הטענות, הרי שלנוכח ההלכות בדבר פסילת מומחה מטעם בית המשפט, ברי כי בשלב זה אין מקום לצעד חריג מסוג זה. לכל היותר יהיה מקום לשקול זאת אם במסגרת שאלות הבהרה או חקירה מטעם הנתבעת תינתן לד"ר קוגל הזדמנות להתייחס לכל שעל הפרק ולכל שיהיה נחוץ וגם לאחר מכן תעמוד הנתבעת על בקשתה."

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

11 מאי 2017

ת"א 1730-12-11

14. הנתבעת לא השלימה עם ההחלטה הנ"ל והגישה בעקבותיה בקשת רשות ערעור (רע"א 2392/15). הבר"ע נדחתה (בהחלטה מ-25.6.15).

15. לאחר שהנתבעת פנתה בשאלות הבהרה לגבי העניינים האמורים ונתקבלו התשובות לשאלות אלה, שבה הנתבעת וביקשה פסילה של חוות הדעת. גם בקשה זו נדחתה (בהחלטה מ-1.11.15). גם עליה הוגשה בר"ע (רע"א 7709/15) אשר נדחתה (בהחלטה מ-22.11.15).

16. לאחר חקירותיהם של ד"ר קוגל ושל ד"ר קריספין (אשר נחקרו ב-22.12.15 וב-27.1.16) הוגשה בקשה שלישית לפסילת חוות הדעת האמורה. גם בקשה זו נדחתה (בהחלטה מ-10.4.16), תוך שנאמרו הדברים הבאים:

- 2" **בהמשך לשתי ההחלטות הקודמות שבהן נדחו בקשות הפסילה ולשתי ההחלטות הקודמות של בית המשפט העליון שבהן נדחו בקשות רשות ערעור על אותן החלטות, גם דין הבקשה הנוכחית להידחות.**
3. **בשלב הנוכחי נראה כי לכל היותר תוכל הנתבעת להעלות טענות מן הסוג שבבקשתה הנוכחית במסגרת הסיכומים וגם זאת לצורך צמצום משקלה של חוות הדעת ולא לצורך פסילתה באותו שלב. מכל מקום, גם אם קיים סיכוי שבפסק הדין תאוין חוות הדעת, ברי כי מה שעולה עד עתה אינו מצדיק צעד חריג בדמות פסילת חוות דעתו של מומחה מטעם בית המשפט וברור עוד יותר כי אין מקום לכך בשלב הנוכחי.**
4. **הנימוקים שבכל ארבע ההחלטות הנ"ל תומכים בתוצאה כאמור והם אך מתחזקים לאחר שנתקיימו חקירותיהם של שני הרופאים הקשורים לחוות הדעת שבה עסקינן.**
5. **יש לראות את האמור באותן החלטות כחלק מהחלטה זו ועל שנאמר בהן אוסיף את שייאמר להלן.**
6. **מהחקירות הנ"ל עולה כי האופן שבו נערכה חוות הדעת אינו פסול כלל ועיקר וכי מתקיים כל שנאמר לעניין זה בסעיף 10 של ההחלטה מ-1.11.15.**
7. **מה שהוסבר באותן חקירות לגבי העיון במסמכים השונים ולגבי ידיעת תוכנם בלאו הכי מתוך יתר המסמכים מצדיק אף הוא שלא לפסול את חוות הדעת ושיחול לכל היותר מה שצוין בסעיף 3 דלעיל. כך הוא מכל מקום ועוד ביתר שאת משנקבע**

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

11 מאי 2017

ת"א 1730-12-11

לגבי מסמכים אלה מה שנקבע בהחלטה
מ-5.1.16."

17. לאחר שנסתיימה שמיעת הראיות (ב-1.5.16) הודיע ב"כ הנתבעת כי בכוונתו להגיש בר"ע גם על ההחלטה האחרונה. הנתבעת אכן הגישה בר"ע כאמור (רע"א 3889/16) וזו נדחתה (בהחלטה מ-10.8.16).

18. בהתאם למוסכם, הוגשו סיכומי הצדדים לאחר ההכרעה בבר"ע הנ"ל במתכונת תלת-שלבית, שאיפשרה לכל צד להעלות כל טענותיו ולהתייחס לטענות שמנגד.

19. לאחר שנשלמה הגשת סיכומים כנ"ל, נעתרתי לבקשת הנתבעת ואיפשרתי לה להגיש טיעונים נוספים וחוות דעת אקטוארית שביקשה להגיש, תוך שהתובעים קיבלו רשות להשיב לאותם טיעונים (ראו ההחלטה מ-5.3.17). התובעים השיבו לאותם טיעונים והנתבעת הגישה חוות דעת כנ"ל. בכך הוכשרה הקרקע להכרעה במה שעל הפרק.

ב. תוצאה סופית בשאלת החבות ומבנה המשכו של פסק דין זה

20. לאחר שקילת המכלול הגעתי למסקנה כי המנוח אכן נפגע ב"תאונת דרכים" כהגדרתה בחוק פלת"ד. כפועל יוצא מכך, על הנתבעת לפצות את התובעים על הנזקים שעקב מותו, כפי שייקבע להלן.

21. המשך פסק הדין יהיה כדלקמן: בתחילה אסקור את ההלכה המשפטית לעניין הנטלים הקשורים לבחינת השאלה אם מאורע כגון זה שבו עסקינן הוא בגדר "תאונת דרכים" כמשמעותה בחוק האמור. במסגרת זו אצביע על כך שההלכה מקילה עם התובעים השונים ומכבידה על הנתבעים הרלבנטיים. לאחר מכן אסביר מדוע בנסיבות המקרה דן המסקנה היא כאמור ועל הנתבעת מוטלת והחבות לפיצוי התובעים. בהמשך לקביעת החבות אעבור להידרש לסוגיית הנזקים והפיצויים.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

11 מאי 2017

ת"א 1730-12-11

ג. ההלכה לעניין הוכחת פגיעה או מוות עקב "תאונת דרכים"

22. ההלכה בעניין שבו עסקינן גובשה בת.א. (מח', חי') 924/04 עזבון עכאוי נ' קרנית (25.9.07) ע"י כב' השופטת י' וילנר. היא הפכה להלכה המחייבת לנוכח אימוצה ע"י בית המשפט העליון במותב תלתא בע"א 4574/11 עזבון אגיוד נ' הפניקס (19.5.13). מאוחר יותר סוכמה ההלכה באופן מפורט ע"י בית המשפט העליון ברע"א 4545/15 הכשרת הישוב נ' פלוני (6.9.15) בדברים הבאים:

"הנטל להוכחת התרחשותה של התאונה מוטל על כתפי התובע או התלויים בו, והוא מורכב משני שלבים: בשלב ראשון, על התובעים להוכיח את עצם קרות התאונה והתרחשותה תוך שימוש ברכב מנועי. בשלב השני, עליהם להוכיח קשר סיבתי בין התאונה לבין הנזק. כלומר, על התובעים להראות כי נמצאו ממצאים אופייניים בזירת התאונה, המעידים, כאפשרות סבירה, כי השימוש שנעשה ברכב תרם באופן רלבנטי, ממש, לקרות הנזק (חבלות על גוף הנהג, סימני בלימה, מכשולים בתוואי הדרך וכיו"ב). ככל שהתובעים עמדו בנטל זה, על שני שלביו, עובר הנטל (ונראה שהכוונה לנטל הבאת הראיות) אל הנתבעת, ועליה להביא ראיות המקימות חשד ממש לפיו הפגיעה או המוות נגרמו בשל נסיבות שונות שאינן נובעות מהתאונה. עמידה בנטל (כבד) זה מצד המבטחת, תחזיר את הכדור למגרשם של התובעים, שעליהם מוטל נטל השכנוע הסופי להפריך את החשד האמור" (שם, בסעיף 5).

לצד מה שהובא לעיל, אשר במסגרתו מודגש הנטל הכבד הרובץ על המבטחת, הודגש (בסעיף 9 של רע"א 4545/15 הנ"ל, על יסוד סעיף 6 לע"א 4574/11 הנ"ל) כי "מן הראוי להקל עם התובעים בכל הנוגע לעמידה בנטל הראשוני האמור".

ד. יישום ההלכה על נסיבות המקרה דנן – כללי

23. בחינת האירוע שבו עסקינן באספקלריא של ההלכה האמורה מביאה למסקנה כי התובעים עמדו בנטל הראשוני הקיים וכי הנתבעת לא עמדה בנטל הכבד "להביא ראיות המקימות חשד ממש לפיו הפגיעה או המוות נגרמו בשל נסיבות שונות שאינן נובעות מהתאונה" (כמצוטט בסעיף 22 דלעיל). ואפילו תמצי לומר שהנתבעת עמדה

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

11 מאי 2017

ת"א 1730-12-11

בנטל הכבוד האמור, הרי שהתמונה בכללותה מצביעה על כך שהתובעים הצליחו
"להפריך את החשד האמור" (כמצוטט שם).

24. מבט על הפסיפס הכולל מלמדנו כי הנתבעת הצליחה לכל היותר להציב סימני שאלה
שונים, אשר גם אם אין בקשר אליהם מענה מוחלט, אין בכך לשלול את עמידת
התובעים בנדרש מהם ואת התוצאה הנגזרת מכך.

25. אפילו במשפטים פליליים סימני שאלה מהסוג שמציגה הנתבעת לא מונעים הרשעה.
כך נאמר למשל ע"י בית המשפט העליון בע"פ 4354/08 מדינת ישראל
נ' רבינוביץ (22.4.10):

"אמנם ישנם 'חללים' מסוימים בסיפור המעשה כפי
שאירע. ואולם, בהכרעת הדין אין חובה לספק הסבר לכל
מה שהיה או לא היה ואין חובה לפתור את כל 'החידות'
העולות. מלאכת הרכבת התמונה הכוללת המצטיירת מן
הראיות, איננה מחייבת שכל אבני תמונת ההרכבה 'יימצאו'
ויונחו במקומן. די בכך שהמעין בתמונה המורכבת מאבני
תמונת ההרכבה הקיימות, אף שאינן מלאות, יוכל לקבוע
בוודאות: אני רואה בית, אני רואה עץ, אני רואה שמיים. די
בכך שבית המשפט הקובע את העובדות, אף שלא כל
רכיביה של תמונת ההרכבה מצויים לנגד עיניו, יהיה מסוגל
להרכיב את חלקיה המהותיים של התמונה, אף שלא את
התמונה המלאה לפרטי פרטיה. אכן, התמונה אינה מלאה,
אך היא תמונה מספקת" (סעיף 2 לפסק דינו של כב' השופט
זילברטל).

בהמשך לכך נאמר (שם בסעיף 4) לגבי עניין ספציפי כי

"מדובר בסימן שאלה מטריד ביותר, אך לרקע המארג
הראיתי המרשיע הכולל, אינו מייצר ספק".

ואכן, גם במשפטים פליליים, שבהם נדרשת הכרעה מעבר לכל ספק סביר,
בית המשפט אינו נדרש "להכריע מה התרחיש שאירע באמת ובוודאות מוחלטת", אלא
רק כי התרחיש הנטען ע"י התביעה הוא "התרחיש ההגיוני היחיד וכי אין תרחיש סביר
בלתו" (כלשון כב' השופט הנדל בע"פ 4456/14 קלנר נ' מדינת ישראל (29.12.15)
בע' 802 של פסק הדין כפי שהוא מופיע באתר "הרשות השופטת").

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

11 מאי 2017

ת"א 1730-12-11

26. אם כך המצב במשפט הפלילי, שבו נדרש שכנוע ברמה של מעבר לכל ספק סביר, על אחת כמה וכמה שסימני השאלה שהציבה הנתבעת אינם מביאים לכך שמאזן ההסתברויות נוטה לזכותה ולקבלת עמדתה במשפט האזרחי שבו עסקינן. עוד יותר מכך אין בהם לאפשר לה להיבנות מאותם סימני שאלה כשבהלכה המשפטית מודגשת הקלה עם תובעים והכבדה על מבטחים כנתבעים לגבי השאלה העומדת להכרעה.

ה. חומר הראיות – אמירות עקרוניות

27. בפרק זה של פסק הדין אתייחס באופן ספציפי לראיות מן הסוגים השונים שהובאו. אני סבור שבהינתן מה שייאמר במסגרתו לצד מה שנאמר עד כה, יובהר מדוע מצב הדברים בכללותו הוא כמצוין בסעיף 23 דלעיל, גם ללא צורך לרדת לרזולוציות ולפרטי הפרטים שהנתבעת נכנסת אליהם.

28. לגבי העדים העובדתיים מטעם התובעים – העדים שהעידו בבית המשפט הותירו רושם מהימן. עדים אלה נחקרו באורח מעמיק וממצה ביותר ע"י ב"כ הנתבעת והשיבו כעניין וכהלכה על מה שנשאלו. זאת בנוסף לכך שבמועדים סמוכים לתאונה הם גם מסרו הודעות במשטרה וציינו שם את שצינו. בקשר לעדויותיהם יש לזכור גם כי בין מועד התאונה לבין מועדי התצהירים והחקירות הנגדיות חלפו שנים לא מעטות. בהינתן שמדובר במספר עדים ובתמונה הכוללת שהתקבלה מעדויותיהם ובכלל, לא התרשמתי כי עדים אלה מסרו את שמסרו במשטרה לאחר שתודרכו ע"י התובעת 2 באורח פסול או שהעידו שקר (במשטרה ובבית המשפט) כדי לתרום לתוצאות הרצויות לתובעים. אדרבה, הרושם הוא שהם מסרו את שראו ושזכרו במועדים השונים. כך הוא לגבי כולם וביתר שאת לגבי לוחם האש סהר בן נחום, אשר אינו מקורב לתובעים באורח כלשהו וגם לגבי העד צמח בן אהרון, שלא הכיר את המנוח ואת התובעת 2 בעת התאונה.

29. גם התובעת 2 הותירה רושם מהימן במסגרת חקירתה. בתרומתה העקיפה לנושא החבות ניתן למצוא חיזוקים לתוצאה דלעיל.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

11 מאי 2017

ת"א 1730-12-11

בקשר לתובעת 2 יש לציין כי היא נחקרה ע"י ב"כ הנתבעת באורח יסודי ביותר. עם זאת, הייתה זו גם חקירה בוטה מאד שלא התייחסה ברגישות הראויה למה שנדרש בנסיבות המקרה דנן. מכל מקום, הרושם מעדות זו הוא כאמור לעיל.

30. לחוות הדעת של המומחה מטעם בית המשפט ולמה שבעקבותיה יש משקל רב בדרך לתוצאה הסופית. כך הוא בראש ובראשונה בשל כך שבדרך כלל ניתן משקל רב לחוות דעת של מומחים מטעם בית המשפט וכי לא בנקל יסטה בית המשפט מהן. כך ביתר שאת כאשר במקרה דנן גם נחקרו המומחה מטעם בית המשפט ומי שסייע לו באורח נוקב וממצה בכל הקשור לחוות הדעת ושניהם השיבו תשובות ראויות והוסיפו הסברים הנותנים חיזוקים נוספים למסקנות שבחוות הדעת (שצוטטו בסעיף 12 דלעיל). על האמור לעיל אוסיף כי במהלכים השונים שבעקבות חוות הדעת, אשר תמציתם הובאה (בסעיפים 13-17 של פסק דין זה) יש כדי להוסיף חיזוק לאותם חיזוקים הקיימים ממילא.

בהינתן מה שנאמר עד כה לגבי העדים העובדתיים ומה שייאמר גם להלן, אין כל פסול בתשתיות שעליהן מבוססות חוות הדעת. כך הוא במיוחד כשההתייחסות הייתה לא רק לדברים שמסרו העדים העובדתיים אלא גם לאפשרויות אחרות שהוצגו במהלך החקירות הנגדיות של ד"ר קוגל ושל ד"ר קריספין. בהמשך לכל אלה, נבחן כל הנחון ולמסקנות שבעקבות אותה בחינה יש לייחס משקל רב.

בהמשך לכל האמור ובכלל, אין גם ממש בטענת הנתבעת כי אין לאמץ את שנקבע בחוות הדעת משום שיש בה מעין אמירות שיפוטיות ולא רק חיווי דעה המצופה ממי שממונה כמומחה מטעם בית המשפט. המומחה פעל כראוי, הגיע למסקנות שאליהן הגיע, מסר אותן לבית המשפט והסביר את שנתבקש במסגרת שאלות ההבהרה והחקירה בבית המשפט וכך גם מי שסייע לו. במצב דברים זה לא רק שאין להימנע מקבלת מה שניתן ממומחה זה, אלא שיש מקום לייחס לכך משקל רב.

31. לחוות הדעת האמורה יש לא רק משקל עצמי נכבד, אלא שהיא וכל שהשתלשל ממנה תורמים גם להשקפה על הראיות הרפואיות הנוספות שהובאו במקרה דנן. למסקנה דלעיל אני מגיע גם מנקודת מוצא נוחה לנתבעת, כי למרות ההסכמה הדיונית שבמסגרת ת.א. 8148/06 (הנ"ל בסעיף 6), הייתה היא רשאית להגיש את חוות הדעת

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

11 מאי 2017

ת"א 1730-12-11

של פרופ' היס (חרף טענות התובעים בקשר לכך, הנחזות כמשמעותיות) וכי בהמשך לכך ובכלל אין להימנע מלכתחילה מלייחס משקל לחוות דעתו של פרופ' היס ולכל חוות הדעת הרפואיות הנוספות שהוגשו בעקבותיה (כמפורט בסעיף 9 דלעיל) ושלא היו מוגשות אלמלא פעלה הנתבעת כפי שפעלה בהקשר זה. אפילו נניח כאמור, הרי שחוות הדעת שמטעם בית המשפט שללה במפורש את שסבר פרופ' היס ובהמשך ניתנו הסברים משכנעים לכך ובהינתן האמור בה יחד עם כל אשר בעקבותיה, אין משקל רב לכל שנאמר ע"י המומחים מטעם שני הצדדים. בהמשך לכך גם אין לזקוף לחובת התובעים את האופן שבו פעלו לגבי מומחים אלה (כנ"ל בסעיף 10).

32. אם בעקבות חוות הדעת שמטעם בית המשפט יש לומר את שנאמר לעיל לגבי המומחים מטעם הצדדים, קל וחומר שכך הוא לגבי מה שכתבה הרופאה מבית החולים הדסה (ד"ר דהאן) ביום שבו הגיע המנוח לבית החולים ושבנו נפטר. לדבריה של אותה רופאה אין לייחס משקל גם לנוכח כל שנאמר לעיל וגם מהסיבות הנוספות הבאות:

ראשית – מפני שמאוחר יותר היא חזרה בה ממה שכתבה ביום המר והנמהר. שנית – משום שבמה שכתבה ביום האירוע היא הסתמכה במידה רבה על דבריו של בוחן התנועה, אשר לא היה מקום לייחס להם משקל, על רקע מה שייאמר להלן.

33. אכן, נראה כי הנתבעת הבינה לאחר קבלתה של חוות הדעת הנ"ל כי מצבה המשפטי במה שנוגע לנסיונות להיחלץ מחבות לגבי התאונה הופך בעייתי מאד. בהמשך לכך היא עשתה כל אשר לאל ידה ואף מעבר לכך במגמה להעביר את רוע הגזירה. דא עקא, שכל אלה לא צלחו.

34. במה שנוגע לבוחן המשטרה יש להוסיף על האמור לעיל כי הוא הגיע לזירת התאונה רק כשעה וחצי לאחר שעת התאונה. זאת אחרי שהמנוח פונה מזירת התאונה ובשלב שבו לא נכחו בזירת התאונה העדים שהגיעו אליה בסמוך לקרות התאונה. הבוחן גם התבסס על מידע מכלי שני (שיחת טלפון עם תחנת כיבוי האש) ויש בסיס לטענת

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

11 מאי 2017

ת"א 1730-12-11

התובעים (בעי' 2-3 של סיכומיהם) כי נמסר לו משם מידע שגוי, השונה גם ממידע שנמסר מאותה תחנה לחוקר המשטרה.

35. לנוכח מכלול מה שנאמר, הרי שלצורך הכרעה במה שלפנינו איני נדרש להתייחסות ספציפית למחלוקת בין המומחים לתאונות דרכים שמטעם שני הצדדים. כך במיוחד לאחר שציינתי מה שציינתי לגבי העדים העובדתיים ולגבי יתר הראיות. מכל מקום, ככל שיש צורך להתייחסות כזו, אציין שעדיפה בעיניי חוות דעתו של מומחה התובעים. זאת גם בהינתן התרשמותי מחקירותיהם של שני המומחים וגם משום שחוות הדעת הראשונית של מומחה הנתבעת ניתנה מבלי שמומחה זה ביקר כלל בזירת התאונה והתנהלות כזו גורעת מאד מן הערך שיש לייחס לחוות דעתו של מומחה הנוהג כך.

בהקשר האמור אציין כי לא ייחסתי משמעות להפניות של התובעים (בעי' 28-29 של סיכומיהם) לביקורת שנמתחה על מומחה הנתבעת במסגרת פסקי דין שניתנו בתיקים אחרים. אמירות כאלה הן בגדר דברים שמפי השמועה לצורך ההליך דנן ואין ליחס נפקות לציטוטים שלהן במסגרת הסיכומים [מעניין לעניין באותו עניין אציין כי באופן דומה התעלמתי מן האמירות מתיקים אחרים שהביאה הנתבעת (בעי' 35-36 של סיכומיה) לגבי ד"ר קוגל].

36. במה שנוגע לתוכן חוות הדעת האמורות אציין כי עדי התובעים גיל רז וצמח בן אהרון העידו כי לאחר התאונה ראו על הכביש סימני בלימה. נתון זה מחזק את האפשרות שהמנוח בלם ואת המסקנה כי מדובר בתאונת דרכים. עם זאת, מומחה התובעים ציין כי עדים אלה טעו בפרשנות הסימנים שראו על הכביש ונתן הסבר משכנע מדוע לא מסתבר שהיו אלה סימני בלימה (בשל מערכת ה-ABS והכביש הרטוב). נמצא שמה שקשור בסימני הבלימה עשוי לחזק את התוצאה שהתובעים דוגלים בה ומכל מקום, אין בכך להחלישה.

37. הנתבעת ביקשה לזקוף לחובת התובעים את העובדה שלא העידו את הרופא שהוא חברו של המנוח וכן לא העידו את אביו של המנוח ולא הציגו מסמכים בנוגע למצבו הרפואי. אני סבור שבהינתן ההסברים שנתנו התובעים (בסעיפים 8-9 לסיכומי

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

11 מאי 2017

ת"א 1730-12-11

התשובה שלהם) לגבי עניינים אלה ובכלל, אין לזקוף את ההתנהלות האמורה לחובתם. מכל מקום, אפילו הייתי מייחס דבר מה לחובתם בקשר לכך, לא הייתה משתנה התוצאה הסופית, שכן לנוכח כל שנאמר ובכלל, התמונה המשפטית העולה מן המכלול היא ברורה וכך גם התוצאה הנגזרת ממנה.

38. בהמשך למצוין לעיל ובשוליו של פרק זה אציין כי הצדדים העלו טענות שונות לגבי המשמעות שיש לייחס להתנגדות הכללית שנכתבה מפי באי כוחם בפרוטוקול (בע' 7, ש' 15-17) אשר לפיה "שנינו מתנגדים לכל ראיות בלתי קבילות בכל מה שהוגש מטעם שני הצדדים ולכל שינוי חזית ושומרים על כל הזכויות והטענות לגבי כל העניינים הראייתיים. אנו מבינים שאנו משוריינים מכח הצהרה זו". לנוכח כל שנאמר עד כה, גם יציאה מנקודת מוצא נוחה לנתבעת בקשר למחלוקת האמורה, לא מביאה לתוצאה סופית שונה מזו שאליה הגעת.

1. העולה מכל המקובץ בנושא החבות

39. על יסוד כל שנאמר עד כה נקבע מה שנקבע בסעיף 20 דלעיל ונאמר מה שנאמר בסעיף 23 שלמעלה.

אין מחלוקת כי המנוח נפגע תוך שימוש ברכב מנועי. בהמשך למה שנקבע לגבי הראיות, התובעים עומדים בנטל הקל לגבי השלב הראשון, שכן התקבלו העדויות שלפיהן בזירת התאונה נמצאו ממצאים המעידים כאפשרות סבירה כי השימוש שנעשה ברכב תרם באופן רלבנטי ממשי לקרות הנזק. כך בעניין הפגיעות הפיזיות בגופו של המנוח (חתכים בקרקפת, המטומה בבית החזה העליון, שבר בצלע ודם בזירה) והימצאות המנוח בין הרכב (הגי"פ) לבין הכביש, כשהרכב מוחץ אותו אל הכביש באופן שלא איפשר פעולות החיאה וכשחילוץ של המנוח התאפשר רק לאחר הרמת הרכב באמצעות כבל גרירה ובעזרת רכב נוסף ועוד.

בנוסף לכל האמור, השורה התחתונה של חוות הדעת שמטעם בית המשפט היא כי "אין כל יסוד להניח כי סבל מהפרעה בקצב הלב שגרמה לאיבוד הכרתו ולתאונה בעקבותיה מצא את מותו" (כמצוטט לעיל בסעיף 12) ודברי ד"ר קוגל כי הסימנים הגופניים האמורים מעלים "חשד סביר יותר מכל האפשרויות שאחרים העלו" שמדובר במוות עקב פגיעה חבלתית (פרוטוקול, ע' 66, ש' 30 – ע' 67, ש' 2). בהינתן

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

11 מאי 2017

ת"א 1730-12-11

מה שנאמר עד כה לגבי חוות דעת זו ובנוגע ליתר הראיות – הרפואיות והאחרות – הנוגעות לענייננו, הנתבעת לא עמדה בנטל הכבד לבסס "חשד ממשי לפיו הפגיעה או המוות נגרמו בשל נסיבות שונות שאינן נובעות מהתאונה" ועל כל פנים, התובעים עמדו בנטל הסופי, שכן לנוכח הכללים הראייתיים ומה שנקבע, מאזן ההסתברויות נוטה לכך שהמנוח נפגע ב"תאונת דרכים" כהגדרתה בחוק פלת"ד. ככל שעשוי להיות ממש בטענות הנתבעת (וברובן הגדול אין ממש, לנוכח מה שנאמר עד כה), הרי שמדובר לכל היותר בסימני שאלה מן הסוג הנזכר בסעיפים 24-26, אשר אין בהם להביא לתוצאה שונה במשפט האזרחי שבו עסקינן.

ז. חוליית קישור

40. לאחר שנקבע כי מוטלת על הנתבעת החבות לפצות את התובעים על הנזקים שבגין התאונה הנדונה, נפנה לעסוק במה שנוגע להיקף הנזקים ולשיעור הפיצויים.

41. נתחיל בהצגת נתונים משלימים הדרושים לקבלת תמונה מלאה בכל הקשור לעניינים האמורים ובהתייחסות לסוגייה העקרונית של שיעור ההיוון ולאחר מכן נעבור לראשי הנזק הספציפיים שעל הפרק.

ח. נתונים משלימים ופרטים נוספים

42. בנוסף לנתונים שבסעיפים 1 ו-2 דלעיל, חשובים גם הנתונים והפרטים שיובאו להלן לצורך פסיקת הפיצויים.

43. התובעת 2 נישאה מחדש בחודש יוני 2008 (ראו סעיף 26 לתצהירה).

44. לעניין הכנסותיהם של המנוח ושל התובעת 2 הוגשו מטעם התובעים מסמכים חלקיים ובעייתיים ביותר. המסמכים שהוגשו הם תלושי שכר של המנוח לתקופה שמחודש ינואר 2004 עד חודש ינואר 2005 (שהונפקו ב-3.2.06), טופס 106 של המנוח ושל התובעת 2 לשנת 2004 בלבד (שהונפק אף הוא בחודש פברואר 2006) ומכתב של יועץ המס של המנוח ושל התובעת 2 אל ב"כ התובעים מ-1.12.05 בדבר ההכנסות של שניהם בשנים 2002-2004.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

11 מאי 2017

ת"א 1730-12-11

45. הבעייתיות במסמכים שהגישו התובעים (אשר להם הנגישות לכל שרלבנטי בקשר לכך) בולטת ביותר.

ראשית – תמוה מאד מדוע כל המסמכים שהוגשו נערכו לאחר התאונה, בעוד שתלושי משכורת אמורים לצאת ולהימסר באורח שוטף ובזמן אמת.

לגבי העניין האמור נקבע כי מתייחסים בחשדנות רבה ונוזהרים מלתת משקל למסמכים כאלה, בשל החשש להטיית הנתונים הנכללים בהם לטובת התביעה שעל הפרק (ראו למשל: ע"א 523/87 שחאדה נ' אליהו, פ"ד מג(1) 385, 388 (1989); ע"א 5268/10 גרבי נ' מולחם (2.11.11); ע"א 4767/13 המאגר נ' שובבו (25.11.13) ועוד).

שנית – מתעוררת פליאה מדוע הוצגו מסמכים באורח כה חלקי וללא צירוף חומר הגלם המלא מזמן אמת.

שלישית – מכתבו של יועץ המס לוקה גם בחוסר פירוט ובסתמיות כגון בכותרת "הכנסה מעסק" בשנת 2002, אשר כלל לא ברור פשרה. התמיהה בהקשר זה אך מתגברת כשעניין זה מצטרף לכל שצוין לעיל.

רביעית – בתלושי השכר של המנוח מצוין כי החל לעבוד בחברה רק בחודש ינואר 2003. אין כלל נתונים לגבי עבודותיו והשתכרותו קודם לכן.

חמישית – כל התמיהות וסימני השאלה מתגברים בIODענו כי המנוח היה "המעביד של עצמו" במסגרת חברה שבשליטתו. מציאות זו מעלה מאליה ספקות נוספים לגבי היחס בין המשכורות שמשך לעצמו לבין מידת הריאליות של שכר זה בהינתן מצבה הכלכלי של החברה המעסיקה (המצויה בשליטת התובע) ומכלול הנתונים (וראו למשל: ע"א 4767/13 הנ"ל; ע"א 8552/09 עזבון עמאר נ' המאגר (11.9.11) ועוד).

46. בהינתן כל האמור לגבי המסמכים המתייחסים להכנסותיו של המנוח, התובעים גם

לא יוכלו להיבנות מאמירות של התובעת 2 בתצהירה ובחקירתה הנגדית. כך במיוחד כשהתובעת 2 לא מסרה נתונים ספציפיים, אלא הסתפקה באמירות כלליות המתייחסות להתרשמות שלה (ראו סעיף 23 לתצהירה ופרוטוקול, ע' 37, ש' 12-7, שמהם מנסים התובעים להיבנות בעמ' 31-32 של סיכומיהם). התובעים גם לא יוכלו להיוושע מנסיונות להסיק מסקנות עקיפות מהשתלשלות העניינים ביחס לחברה

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

11 מאי 2017

ת"א 1730-12-11

- שבה מדובר. כך במיוחד כשהאחים של המנוח, הקשורים לאותה חברה, לא העידו במשפט.
47. חולשת ראיותיהם של התובעים בנוגע לשכר המנוח זועקת ביתר שאת כשלצד אותה חולשה גדולה עותרים התובעים לפיצוי שיהיה מבוסס על הסכום המרבי העשוי לשמש בסיס לפיצוי בהקשר זה, קרי: שילוש השכר הממוצע במשק.
48. בהינתן מכלול האמור עד כה בעניין שכר המנוח נראה שהצעת הנתבעים לבסס את הפיצוי על השכר הממוצע במשק לא רק שאינה מקפחת את התובעים, אלא אפשר שהיא אף מיטיבה עמם. מכל מקום, התובעים לא הניחו תשתית לפיצוי על בסיס גבוה מזה שמציעים הנתבעים. הפיצוי יבוסס אפוא על שכר חודשי של 9,000 ש"ח לאחר ניכוי בגין מס הכנסה (בהתאם למוצע בסעיף 21.9 לסיכומי הנתבעת).
49. בנפול הטענות המלאכותיות והבלתי מבוססות של התובעים בקריאה לקבוע כי בסיס השכר הרלבנטי של המנוח הוא שילוש השכר הממוצע במשק, קורסות גם טענותיהם כאילו יש ליטול בסיס זה גם לגבי "שנות זהב אבודות" (תקופת הפנסיה). במקרה דן טענות אלה הן מלאכותיות ובלתי משכנעות גם בפני עצמן. עם זאת, גם אין מקום לשיטת החישוב שמציעה הנתבעת (תוספת 12% על בסיס השכר של המנוח ושל התובעת 2). יש לערוך את החשבון מנקודת הנחה שהן המנוח והן התובעת 2 היו מקבלים פנסיה בשיעור 70% משכרם בתוספת קצבאות זקנה לשניהם ויוצרים מהן "קופה משותפת" ובהמשך לכך לערוך חישוב לפי שיטת הידות בהתחשב במספר הידות בתקופה שבה מדובר.
50. בעניין שכרה של התובעת 2 לצורך החישוב לפי "קופה משותפת", הנתבעת אינה חולקת על הנתון שמציינים התובעים (בע' 32 ו-34 של סיכומיהם), אשר לפיו השכר החודשי הרלבנטי הוא 7,388 ש"ח לאחר הניכוי בגין מס הכנסה.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

11 מאי 2017

ת"א 1730-12-11

51. משהמנוח היה במעמד של עובד שכיר ונפטר עקב התאונה בגיל הרחוק מאד מגיל פרישה, הרי שגם אם עבד בחברה שבשליטתו אין להביא בחשבון גיל פרישה שונה מ-67 בכל הנוגע אליו. לכן יש להביא בחשבון שנות עבודה אבודות של המנוח עד גיל 67 ו"שנות זהב אבודות" מגיל 67 עד גיל 81 (תוחלת החיים של זכר יהודי בן 36, כגיל המנוח בפטירתו).

52. גם לגבי התובעת 2 תובא בחשבון עבודה עד גיל 67 וכן ייערך החישוב בהנחה של תוחלת חיים שלא תסתיים לפני זו שהייתה צפויה למנוח אלמלא התאונה (בשל היותה צעירה מן המנוח ובשל כך שתוחלת החיים של נשים גבוהה מזו של גברים).

ט. סוגייה עקרונית – שיעור ההיוון

53. לעניין שיעור ההיוון טוענים התובעים כי יש לסטות מן ההלכה הנוהגת (ע"א 2099/94 חיימס נ' איילון, פ"ד נא(1) 529 (1997) ועוד) שעל פיה יש לחשב את ההיוון על בסיס ריבית בשיעור 3% לשנה ולערוך את החישובים במקרה דנן לפי היוון המבוסס על ריבית שנתית בשיעור 2%.

54. אין לקבל את טענת התובעים ממספר טעמים:
ראשית – מפסק דין חיימס הנ"ל עולה כי שינוי בסיס הריבית לצורך ההיוון צריך להיעשות ע"י המחוקק. כך נאמר שם (בע' 549) כי

**"שאלת שיעור ההיוון קשורה בנתונים רבים ומשתנים בשוק ההון. בית-המשפט, אשר בפניו מובאים נתונים נבחרים, אינו הבמה המתאימה לאיסוף ולבדיקה של הנתונים הרלוונטיים. ראוי שהדבר ייעשה על-ידי גורמים שבידם כל האינפורמציה. כפי שהיוון גימלאות המוסד לביטוח לאומי נעשה בחיקוק, כך ראוי שייעשה גם לגבי היוון בתביעות על נזקי גוף. ראוי שהדבר ייעשה בידי גוף שיוכל לבדוק עצמאית – ולא מתוך ראיות נבחרות המובאות בפניו – מה שיעור הריבית הראויה בהיוון, תוך קביעת מנגנון אשר יוכל, כשיהיה הדבר מוצדק, לשנות את שיעור הריבית כאמור.
נוכח המלצות כה רבות, מכיוונים שונים, הגיעה השעה שהמחוקק יאמר דברו בנושא זה."**

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

11 מאי 2017

ת"א 1730-12-11

שנית – אפילו תמצי לומר שגם בתי המשפט עשויים לבצע היוון על בסיס שונה מזה שבהלכה הפסוקה (לפי ריבית שנתית בשיעור 3%), הרי שכל עוד לא שונתה ההלכה ע"י בית המשפט העליון, אין מקום שבית המשפט המחוזי יפסוק בשונה מן ההלכה הפסוקה. כך ביתר שאת כשמדובר בעניין כה עקרוני, הנוגע לכלל התביעות בגין נזקי גוף.

שלישית – במיוחד אין מקום שבית משפט מחוזי יפסוק לפי שיעור היוון השונה מן המצב המשפטי הקיים כאשר ההתייחסות החקיקתית היחידה לשיעור ההיוון בקשר לפיצויים באה במסגרת הצעת חוק דיני ממונות, התשע"א-2011 (הקודקס) ובנוסח האחרון שלה מדובר על שיעור חקיקתי של ההיוון על בסיס ריבית בשיעור 3% לשנה ועל כך ששינוי של שיעור זה יוכל להיעשות רק בצו משותף לשר המשפטים ולשר האוצר, קרי: לאחר בחינה מקצועית (כלכלית ומשפטית) של הסוגיה בכללותה (ראו סעיף 464 שם).

ריבועית – בפסק דין חיימס הנ"ל נאמר כי קביעת בסיס הריבית לצורך ההיוון נעשית על יסוד הערכה כלכלית בדבר האפשרויות של הנפגעים להפיק תשואות מכספי הפיצויים. צויין שם (בע' 542) כי הדבר נעשה "ללא קשר להיוון קצבאות המוסד לביטוח לאומי" (וראו בקשר לכך גם בסעיף 170 לפסק דינו המקיף של חברי כב' השופט א' דראל בת.א. (מח', י-ם) 29349-12-12 ר' ר' נ' שירותי בריאות כללית, 17.8.16).

חמישית – בהינתן כל האמור לעיל ובכלל, לא מקובלת עליי הגישה המצוטטת ע"י התובעים, שבה הלך שופט משופטי בית משפט השלום בתל אביב בת.א. (שלום, ת"א) 15635-08-14 נ' ה' נ' כלל, 10.8.16), אשר ביצע היוון על בסיס ריבית בשיעור 2% לשנה. על כך אוסיף כי לעומת גישה זו, נמנע כב' השופט א' דראל ממהלך כזה. כך נהג בתיק הנ"ל, שבו לא הוגשו חוות דעת כלכליות והטענה בוססה על התיקון העתידי בתקנות הביטוח הלאומי במה שנוגע לשיעור ההיוון. כך נהג גם בפסק דין מאוחר יותר, אשר בקשר אליו הובאו חוות דעת כלכליות בסוגיית שיעור ההיוון [ת.א. (מח', י-ם) 53143-09-12 (שי' ב' נ' המאגר, 28.3.17)]. כעולה מן המצוין לעיל, מקובלת עליי בקשר לכך הדרך שבה הלך כב' השופט א' דראל ומדבריו המקיפים בשני פסקי הדין הנ"ל עולים אף חיזוקים נוספים לדרך הראויה במקרה דנן בנושא ההיוון.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

11 מאי 2017

ת"א 1730-12-11

ששית – חיזוק נוסף לכל האמור לעיל אני מוצא בדרך שבה הלך בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופט י' עדיאל) בנושא "השנים האבודות" בטרם שונתה ההלכה ע"י בית המשפט העליון. בת.א. (מח', י-ס) 4/95 עזבון אטינגר נ' החברה לשיקום ולפיתוח הרובע היהודי (18.11.19) ננקטה גישה דומה לגישתי ונאמרו דברים עקרוניים ברוח מה שצוין לעיל (ראו סעיפים 5-12 של פסק הדין שם).

55. מכל האמור לעיל עולה בבירור, כי במקרה דנן – אשר בו גם לא הובאו חוות דעת כלכליות – אין מקום להיוון על בסיס שונה מזה שבמצב המשפטי הקיים, דהיינו: על בסיס ריבית שנתית בשיעור 3%.

י. פיצויים – "שנים אבודות" ו"שנות זהב אבודות"

56. בנוגע לפיצויים עבור מה שנכלל בפרק זה מגיעים התובעים בסיכומים לתביעת סכום כולל של כ-7 מיליון ש"ח. הנתבעת בסיכומיה טוענת כי יש לפסוק סך כ-2.4 מיליון ש"ח.

57. בהמשך לכל שנאמר עד כה, יש לפעול לעניין זה כדלקמן:
- א. בסיס שכר של המנוח – כנ"ל בסעיף 48.
 - ב. בסיס שכר של התובעת 2 – כנ"ל בסעיף 50.
 - ג. חישוב לפי "קופה משותפת" ולפי שיטת הידות (לפי 6 ידות בתחילת הדרך והפחתה לאחר מכן החל מהגיע כל אחד מהילדים לגיל 18 ותוך הבאה בחשבון של 1/3 הידה לכל אחד מן הילדים בתקופת השירות הצבאי הצפוי).
 - ד. גיל פרישה 67 למנוח ולתובעת 2 – כנ"ל בסעיפים 51-52.
 - ה. תוחלת חיים של המנוח עד גיל 81 ושל התובעת 2 עד הגעת המנוח לגיל זה (כנ"ל שם).
 - ו. חישוב לעניין "שנות זהב אבודות" – לפי האמור בסעיף 49 דלעיל.
 - ז. ריבית כחוק לעבר והיוון על בסיס ריבית בשיעור 3% (כנ"ל בסעיף 55).

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

11 מאי 2017

ת"א 1730-12-11

יא. פיצויים – אבדן שרותי אב ובעל

58. התובעים עותרים לפיצוי בסך 300,000 ש"ח עבור אבדן שרותי אב ועוד 50,000 ש"ח עבור אבדן שרותי בעל. זאת תוך שהם מציינים כי מקובל לפסוק בנסיבות דומות פיצוי הנע בין 200,000 ש"ח לבין 400,000 ש"ח ולהפחית ממנו במצב של נישואין מחדש (כמו במקרה דנן).

59. הנתבעת טוענת כי במכלול נסיבות המקרה דנן יש לפסוק עבור כל שנכלל בפרק זה סכום כולל של 150,000 ש"ח.

60. לאחר שקילת המכלול – בהינתן הפסיקה הרלבנטית של בית המשפט העליון לעניין זה (בעיקר ע"א 9788/07 עזבון מרמש נ' הדסה (30.5.10) ועוד) – הגעתי למסקנה כי יש לפסוק פיצוי בסך 200,000 ש"ח עבור אבדן שרותי אב ופיצוי בסך 30,000 ש"ח עבור אבדן שרותי בעל.

61. לתוצאה דלעיל הגעתי בעיקר משום שאני סבור שהסכומים שבהם נקבו התובעים לא מביאים בחשבון את מלוא ההפחתה ההולמת במקרה של נישואין מחדש. כמו כן, נראה שבתצהיר התובעת 2 (בסעיף 31) ובעקבותיו בסיכומי התובעים (בע' 35) הובאו בחשבון הוצאות על טיפולים שונים (פסיכולוגיים ורכיבה טיפולית), אשר ספק אם יש לראותם כמחליפים את שרותי האב וכרכיב רלבנטי לעניין הפיצוי בקשר לכך.

יב. פיצויים – נזק לא ממוני

62. בנוגע לנזק הלא ממוני אין מחלוקת בין הצדדים. התובעים עותרים לסך 55,754 ש"ח. הנתבעת אף מעגלת סכום זה כלפי מעלה ונוקבת בסך 56,000 ש"ח.

63. אשר על כן, אני פוסק בראש נזק זה סכום מעוגל כולל של 56,000 ש"ח למועד פסק דין זה (הכולל גם ריבית עד מועד פסק הדין).

**בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כבוד השופט רפאל יעקובי**

11 מאי 2017

ת"א 1730-12-11

יג. פיצויים – קבורה, מצבה ואבל

64. גם לגבי מה שנכלל בפרק זה אין מחלוקת. מוסכם שהסכום ההולם הוא 15,000 ש"ח.

65. אשר על כן, **אני פוסק סך 15,000 ש"ח, הכולל הפרשי הצמדה וריבית עד מועד פסק דין זה.**

יד. ניכויים – גמלאות המל"ל

66. בעניין זה מוסכם כי יש לפעול לפי חוות הדעת האקטוארית שהוגשה ב-19.3.17 (כנ"ל בסעיף 19).

67. לפי חוות הדעת יש לנכות סך 443,867 ש"ח בתוספת ריבית לעבר המסתכמת ב-40,000 ש"ח עד 28.2.17.

68. יש לציין כי חוות הדעת עולה בקנה אחד עם הנתען בסיכומי התובעים ועם מה שנפסק בע"א 531/91 עזבון חיון נ' הסנה (23.2.97), בכך שאינה מביאה בחשבון דמי מחיה ומענק לימודים.

69. לנוכח כל האמור, יש לנכות **בגין גמלאות המל"ל סכום מעוגל של 484,000 ש"ח למועד פסק דין זה.**

טו. ניכויים – התשלום שקיבלה התובעת 2 עבור חלקו של המנוח בחברה

70. הנתבעת טוענת (בסעיף 25.2 של סיכומיה) כי יש לנכות את הסך 135,000 ש"ח, ששולם לתובעת 2 ב-17.7.09 עבור חלקו של המנוח בחברה שהייתה בשליטתו, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מאז תשלומו ובסך הכל – 161,371 ש"ח למועד הגשת סיכומיה (15.2.17).

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

11 מאי 2017

ת"א 1730-12-11

71. התובעים לא חולקים בסיכומי התשובה שלהם על כל הקשור בעניין האמור.
72. במצב הדברים האמור ובהינתן שהסכום הנ"ל הוא בגדר טובת הנאה ממונית בעקבות פטירת המנוח, יש לנכותו.
73. אשר על כן, יש לנכות בקשר לתשלום שבו עסקינן עתה סכום מעוגל של 161,000 ש"ח למועד פסק דין זה.
- טז. ניכויים – פנסיית שאירים**
74. התובעים חששו שהנתבעת תעתור לניכוי פנסיית שאירים שאינה קיימת ולכן הקדימו תרופה למכה וטענו בסיכומיהם (בע' 36) כי אין מקום לניכוי כזה.
75. הנתבעת אכן לא עתרה לניכוי בגין פנסיית שאירים, כך שלא יבוא ניכוי כלשהו בקשר לכך.
- יז. שכר טרחת עו"ד והוצאות משפט**
76. אין לקבל את טענת התובעים כי במקרה דנן יש לפסוק שכר טרחה גבוה משכר הטרחה המרבי העולה מסעיף 16 לחוק פלת"ד. החוק קובע תקרה לשכר הטרחה שרשאים עורכי דין לגבות מלקוחותיהם בתביעות לפי חוק זה, ללא אבחנה בין מקרה שבו נדונה גם שאלת החבות לבין מקרה שבו הדיון עסק בנוזקים ובפיצויים בלבד. התובעים לא אמורים ולא צפויים לשלם לבא כוחם שכר טרחה בשיעור גבוה ממה שמתיר החוק. במצב דברים זה אין מקום לחיוב הנתבעת בשכר טרחה גבוה יותר, למרות הניהול המקיף של שאלת החבות ומה שנפסק ושנאמר בפסק הדין בקשר לכך.
- אשר על כן, על הנתבעת לשלם לתובעים שכר טרחת עו"ד בשיעור 15.21% מהסכום שיתקבל לאחר גיבוש סכום הפיצויים הכולל וניכוי ממנו של הסכומים שנקבע כי יש לנכותם.

**בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כבוד השופט רפאל יעקובי**

11 מאי 2017

ת"א 1730-12-11

77. בהינתן פירוט הרכיבים והסכומים של הוצאות המשפט של התובעים שבעי' 37 של סיכומיהם, על הנתבעת לשלם לתובעים את האגרה ששילמו עם הגשת התביעה בתוספת הפרשי הצמדה וריבית ממועד זה וכן את הסכומים המצוינים שם בקשר למומחים בתוספת הפרשי הצמדה וריבית ממועד כל הוצאה.

78. על הנתבעת לשאת ביתרת האגרה.

יח. סוף דבר

79. לנוכח כל שנאמר, על הנתבעת לשלם לתובעים את הסכום המצטבר ממה שנקבע בסעיפים 56, 60, 63 ו-65 דלעיל בניכוי מה שנקבע בסעיפים 69 ו-73 דלעיל. על הסכום שיתקבל יתווספו שכ"ט עו"ד בשיעור 15.21% ממנו וכן הוצאות המשפט, כפי שנפסקו בסעיף 77 דלעיל.

80. לגבי העניינים המעטים שנותר לערוך בקשר אליהם חישובים מסוימים כדי להגיע לסכומים הסופיים, מובטחני שבאי כח הצדדים לא יתקשו בכך. אם תישאר בכל זאת מחלוקת בעניין כלשהו הקשור לחישובים, אפשר יהיה לעתור בקשר לכך ולאחר הכרעה בה ניתן יהיה לתת פסיקתה מתאימה.

ניתן בהעדר הצדדים היום, ה' באייר תשע"ז, 1 במאי 2017.

רפאל יעקובי, שופט